

VIIHDE

KRISTIINA HURMERINTA

KRISTIINA HURMERINTA

Maire Lehmonen istuu kotiseutumuseon savutuvassa nukkevaarinsa Pekan Aapin vieressä rummuttamassa parantajaesi-isäänsä tupaan. Näyttelyvieras löytää Pekan Aapin Konneveden vanhimmasta aitasta yrteineen ja loitsuineen.

Museon pihapiirissä on Pekan Aapin rohtopenkki, johon Maire Lehmonen on istuttanut siihen ne keskeiset yrtit, joita hänen vaarinsa käytti parantamiseen.

Käärmeenpäitä ja salaisuusvoimia

Pekan Aapin näyttelyn avajaisissa pojantytär Maire Lehmonen kutsui rummulla sukunsa verenseisauttajat ja loitsijat paikalle.

KONNEVESI

Kristiina Hurmerinta

Töhrönmäen tietäjäsuvun viimeisen parantajan aitassa tuoksuvat koiruohot ja hepohainat. Aitan nurkassa näyttää istuvan itse **Pekan Aapi** kuin nuoruutensa voimien päivinä.

– Halusin tehdä Aapistä ihmisen kokoisen nukken näyttelyä varten ja asettaa hänet näyttelyaitaan rohdostensa kanssa, **Maire Lehmonen** kertoo.

Syksyllä alkanut matka vaarin maailmaan on ollut kiehtova ja lumoaava. Mitä pitemmälle näyttelyn tekeminen edistyi sitä kiinnostuneemmaksi hän tuli esi-isänsä kansanparannustaidoista.

– Innostuin jopa tekemään leppätikun, jonka nokkaan pistin kuivatun käärmeen päin, hän kertoilee.

PEKAN AAPIN eli Pekkan talon isännän kuollessa pojantytär oli vasta seitsemänvuotias. Hän muistaa kuitenkin kuinka vaari luki loitsuja tuovassa uunin edessä. Taikasa-

noja vuodatettiin milloin kerran milloin maitoon. Voiteet ja hauteet Pekan Aapi terästi loitsuin tai maahisvoimin. Sanamagian taitajana hän lasketteli loitsunsa alkusoinnaisina käyttäen mittana nelipolvista trokeeta.

– Suomessa olivat kansanomaiset parannustavat, taikatemput ja pyhimysten avuksi huutaminen ainoata sairaudenhoitoa vielä 1500-luvulla. Manauksissa käytettiin pyhiä sanoja kirjoitettuna sairaalle syötettyyn leipään, Lehmonen toteaa.

Konneveden kotiseutumuseon kesänäyttelyn yhteydessä ilmestyi myös Maire Lehmonen kokoama kirjanen Töhrönmäen kansanparantajat hyvän asialla. Se antaa varsin kattavan kuvan Lehmosten tietäjäsuvusta ja heidän esisiltään perimistään tiedoista ja taidoista.

Lehmosen kokoama näyttely on tärkeä osa paikallista kulttuurihistoriaa. Erityisen merkittäväksi sen tekee Lehmosen oma henkilökohtainen suhde ikivanhaan parantamistraditioon.

LEHMOSTEN kansanparantajien tarina alkaa 1813 syntyneestä **Kaapro Lehmostesta**.

– Oppien vastaanottajan valinta oli tärkeä asia, sillä kaikilla ei ollut tarvittavia edellytyksiä, Lehmonen kertoo.

Isoisa Kaapro siirsi kuoharinopin oikeudet pojalleen **Juholle** ja tämä edelleen pojalleen **Aapelille**. Maire Lehmosen mukaan nimitystä kuoharinoppi käytettiin entisajan ihmisten mielisissä kaikissa taikauksioissa taitoja. Aapin veli **Yrjö** uskoi isänsä Juhon ja vaarinsa Kaapron hallinneen Mooseksen aikaisia salaisuusvoimia.

– Mooseksen kuudes ja seitsemäs kirja eli Mooseksen taika- ja henkioppi selityksineen sisälsivät hepreankielisiä rukouksia, jotka meillä korvattiin loitsuilla. Tietäjien ja näkijän lahjat perustuivat siis tämän ns. Mustan Raamatun osaamiseen ja sen sisältämien tietojen hallitsemiseen, Maire Lehmonen kertoo.

Museon pihamaalla savu-

Isäni ei aikoinaan halunnut tietää mitään sellaisista asioista ja niinpä kaikki taikakalut hävitettiin Aapin kuoleman jälkeen 1955.

tuvan kupeessa on rohtopenkki, johon Lehmonen on istuttanut vaarinsa käyttämiä yrttejä. ”Aapin apteekista” löytyy suutelusheinää eli niittynätkelmää, hepohainaa, suopursua, nokkosta, mesiangervoa, kanervaa ja metsäkürjenpolvea.

– Vaari valmisti itse lääkkeensä kulloisenkin vaivan tarpeisiin. Haudeliemi keitettiin eri yrteistä ja vedestä. Kirkas viina oli pohjana kasvien uuttamiseen. Jos arveltiin taudin olevan maahisen aiheuttama, luettiin tarvittavat loistusanat rohtoihin, Lehmonen tietää.

RESEPTIÄ ja ohjeita Pekan Aapi on kirjannut säännöllisellä kauniilla käsialalla. Maire Lehmonen on valmistanut vaarinsa ohjeiden mukaan näyttelyä varten linimenttejä. Pullot museon lasivitriniissä näyttävät salaperäisiltä.

– Valmistin näyttelyä varten jäljennöksiä Aapin käyttämistä taikaseineistä. Isäni ei aikoinaan halunnut

tietää mitään sellaisista asioista ja niinpä kaikki taikakalut hävitettiin Aapin kuoleman jälkeen 1955, Lehmonen muistelee.

Perinteen mukaan taikaseineitä ei saanut antaa ulkopuolisen käsiin.

KOTISEUTUMUSEON näyttelyä kootessaan Lehmonen halusi tehdä itselleen shamaanirummun. Kolme tietäjä-isoisäänsä hän piirsi rummun kalvolle taivaanmerkkeineen ja lisäsi vielä heidän yhteisen merkkinsä, käärmeen.

Kotiseutumuseon savutuvassa avajaisiltana Lehmonen kutsui rummulla tietäjät tupaan. Loitsijoiden perillisen ei tarvinnut odotella kauaa.

– Taisivat olla jo valmiina odottamassa, Lehmonen sanoo ja nauraa.

Yleisöä kiinnosti josko Maire Lehmosella itsellä olisi taikavoimia.

– Varokaa vaan, taion teijät vielä näkymättömiksi, hän ilkkoo.